

A Győri Ítéltábla a Szűcs Péter Ügyvédi Iroda által képviselt **II.r. és III.r. felpereseknek** a Dr. Lascsik & Vass Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes** ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Győri Törvényszék P.20.631/2013/26. számú végzésével kijavított 2014. október 9. napján kelt P.20.631/2013/25. számú ítélete ellen a II.-III. r. felperes által 27. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyalás alapján - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az ítéltábla a II-III. r. felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 127.000,-(Egyszázhuszonhétezer) forint másodfokú eljárási költséget.

A feljegyezett 965.300,-(kilencszázhatvanötezer-háromszáz) forint fellebbezési eljárási illeték a Magyar Állam terhén marad.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint "A" a II.r. és III.r. felperesek közös gyermekeként 2002. május hó 30 napján született az alperes szülészeti osztályán. Genetikai eredetű csontfejlődési rendellenességet állapítottak meg nála, mindkét felső végtagján hiányoznak a hüvelykujjai, mutató és középső ujjai összenőttek, a kulcs- és a lapockacsont csökevényesen fejlődött, s mindez a szívpitvar sövényhiányával társult. A II.r. és III.r. felperesek családjukban nevelik **"A"**-t.

A **Győri Ítéltábla** 2010. július hó 8. napján kelt **Pf.I.20.202/2009/13. számú közbenső ítéletével** megállapította az alperes kártérítési felelősségét a II.r. és III.r. felperest ért károkért, arra tekintettel, hogy az alperes mulasztása folytán

sérült a felperesek azon joga, hogy a szükséges vizsgálatok speciális diagnosztikai centrumban történő elvégzésével a genetikai érintettség felismerésre és a terhesség megszakításra kerülhessen.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság P.20.782/2010/15. számú - a Győri Ítéltábla Pf.I.20.215/2011/4. számú részítéletével jogerőre emelkedett - **részítéletével** a szülők egészséges gyermek esetében felmerülő felnevelési, iskoláztatási, ruháztatási és a gyermek ellátásával kapcsolatos mindennapi költségek vonatkozásában előterjesztett kereseti kérelmét arra alapítottnan utasította el, hogy az egészséges gyermek ellátásával kapcsolatos költségek nem tekinthetők kárnak.

A Győri Törvényszék 2012. szeptember 20. napján kelt P.20.782/2010/43. számú ítéletével - mely a Győri Ítéltábla 2013. február 21. napján kelt Pf.I.20.406/2012/5. számú, az elsőfokú ítéletet részben megváltoztató ítéletével emelkedett jogerőre - elbírálta a II.r. és III.r. felperesek nem vagyoni kártérítés és a korábbi részítélettel nem érintett vagyoni kártérítésére vonatkozó igényeit.

A Kúria felülvizsgálati eljárásban 2013. április 24. napján hozott **Pfv.III.20.870/2012/5. számú végzésével** a jogerős részítéletet és a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság P.20.782/2010/15. számú részítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Végzése indokolásában kifejtette, hogy a felperesek az alperes hibájából nem élhettek a családtervezési és önrendelkezési jog folytán őket megillető terhesség megszakítás jogával, emiatt kell egészségkárosodott gyermeket nevelniük. A felperesek kára abban áll, hogy egészségkárosodott gyermekük született, így **kár az is, ami alapköltségként merül fel egy egészséges gyermek megszületése és felnevelése esetén.** Egészséges gyermek megszületésére a konkrét esetben esély eleve nem volt, így ehhez képest semmilyen viszonyítás nem tehető. A megismételt eljárás vonatkozásában előírta, hogy az új eljárás lefolytatása során az elsőfokú bíróságnak a hatályon kívül helyező végzés indokolásában kifejtett károsodás mibenlétére figyelemmel kell elbírálnia a felperesek vagyoni kárigényét.

A Kúria az ítélet elleni felülvizsgálati eljárásban 2014. április 16. napján kelt **Pfv.III.20.800/2013/7. számú részítéletével** az elsőfokú és a jogerős ítéletet részítéletnek tekintette, és a jogerős részítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

Részitélete indokolásában rámutatott, hogy az 1/2008. számú Polgári Jogegységi Határozat irányadó jellegű a szülőket megillető kártérítés igény tekintetében is, s ennek megfelelően a kár egy személy, vagy vagyontárgy vonatkozásában - annak korábbi állapotához mért - hátrányosan megváltozott állapotot jelenti. A természeténél fogva egészségkárosodással született gyermeknél károsodás előtti állapot nem volt; így nincs viszonyítási alap amiért is a hátrányos állapotváltozás - azaz a kár - nem értelmezhető. A II.r és III.r. felperesek saját nyilatkozatuk szerint egészséges gyermeket akartak, így **jelen helyzetüket ahhoz kell viszonyítani, mintha egészséges gyermekük született volna.** Nem a „nemlét” és a „fogytékos lét” anyagi vonatkozásai közötti különbség határozhatja meg a vagyoni károkat, hanem a felperesek által is kívánt egészséges gyermekhez képest a gyermekük fogytékosságából eredő többletköltségek.

A megismételt eljárásban fenntartott - a jogerős részítélettel el nem bírált - keresetükben a II. r. és III. r. felperesek az alperes kötelezését kérték, hogy a gyermek úgynevezett alap nevelési és ellátási költségeit az alábbi bontás szerint fizesse meg a részükre. (A felperesek a módosított kereset szerinti vagyoni kártérítési igényüket a 2010. október 20. napján megtartott tárgyaláson terjesztették elő (Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság P.20.782/2010/4.), arra hivatkoztak, hogy azzal, hogy az alperes elvette a terhesség megszakításának lehetőségét, megsértette önrendelkezési jogukat, emiatt káruk Botond utónevű gyermekük megszületésének tényéből fakadóan a gyermek alap felnevelési költségét is felöleli.)

1./ Babaholmi, kelengye: 273.000 Ft és annak 2002. május 20. napjától számított törvényes kamata.

2./ Baba és gyermekruhák: 1.836.950 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes kamata, valamint 2010. október 20. napjától havi 18.009 Ft költségpótló járadék.

3./ Játékok és egyéb eszközök: 889.900 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes késedelmi kamata; 2010. október 20. napjától kezdődően havi 8.724 Ft költségpótló járadék.

4./ Élelmezési költségek: 1.973.210 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes késedelmi kamata; 2010. október 20. napjától kezdődően havi 22.300 Ft költségpótló járadék.

5./ Pelenkázási költség: 182.000 és annak 2004. november 30. napjától a kifizetés napjáig számított törvényes késedelmi kamata.

6./ Tisztálkodási szerek költségei: 475.070 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes késedelmi kamata; 2010. október 20. napjától havi 5.674 Ft költségpótló járadék.

7./ Nyaralás, szabadidős programok költségei: 90.850 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes késedelmi kamata; 2010. október 20. napjától havi 890 Ft költségpótló járadék.

8./ Óvodai, iskolai költségek: 207.755 Ft és 2007. november 25. napjától számított törvényes késedelmi kamata; 2010. október 20. napjától havi 2.966 Ft összegű költségpótló járadék.

9./ Ápolás, gondozás költsége: 2.146.470 Ft és annak 2005. május 30. napjától számított törvényes késedelmi kamata.

10./ Háztartási kisegítő költsége: 3.018.750 Ft és annak 2006. augusztus 9. napjától számított törvényes késedelmi kamata, valamint 2010. október 20. napjától havi 22.500 Ft költségpótló járadék.

Alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a gyermek létezése nem tekinthető kárnak, nem bizonyított még az sem, hogy a magzat fogyatékoságának feltárása esetén a terhesség megszakítására sor került volna. Az eljárás során született két egymással ellentétes tartalmú Kúriai határozatra tekintettel az elsőfokú bíróság kollégiumvezetőjének jogegységi eljárás megindítására tett javaslata alapján a jogegységi határozat megszületéséig kérte a Pp. 152. § /2/ bekezdése alapján a per tárgyalásának felfüggesztését.

Az elsőfokú bíróság a Kúria hatályon kívül helyező végzése alapján tanúként hallgatta meg "B" -t és "C" -t a gyermek nevelésével kapcsolatos körülményekre és költségekre, valamint beszerezte a KSH-tól egy átlagos magyar család gyermeknevelési kiadásaira vonatkozó adatokat, majd a **fellebbezéssel támadott kijavított ítéletében** a II. r. és III. r. felperesek keresetét elutasította. Megállapította, hogy a feljegyzett 724.000 Ft eljárási illeték a Magyar Állam terhén marad. Kötelezte a II.r. és III.r. felperest, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen az alperesnek 50.000 Ft alperesi ügyvédi munkadíjban és 250.000 Ft alperesi felülvizsgálati eljárási költségben álló perköltséget.

Határozata indokolásában rámutatott, hogy a perbeli kártérítési igényre még az 1959. évi IV. törvény rendelkezései az alkalmazandók. A jogerős közbenső ítélet ugyan megállapította az alperes kártérítési felelősségét a II.r. és III.r. felperest ért kárért, de a kárigények, illetve az alperes kártérítési felelősségének pontos körét nem határozta meg.

Értelmezte a kártérítés, s vele együtt a kár fogalmát. Rámutatott, hogy kárnak az tekinthető, ha a károsult állapotában, vagyonában valamely körülmény miatt kedvezőtlen, hátrányos változás következik be. A kártérítés jogintézménye pedig e kedvezőtlen, hátrányos változást hivatott a jog korlátozott lehetőségeihez mérten reparálni. A kártérítés jogintézménye mindig e kedvezőtlen hátrányos állapotváltozást megelőző és azt követő állapot közötti kiegyenlítő, a kárral ellentétes irányban ható szerepet tölt be.

Kiemelte, hogy az **1/2008. Polgári Jogegységi Határozat** bár alapvetően rendelkezést csak a genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermek kártérítési igényére vonatkozóan tartalmaz, V/3. pontjában **megállapítást tesz a szülők által érvényesített kártérítési igényekre vonatkozóan is, mely szerint:** „A szülők vonatkozásában érhető tetten a személyiségi jogot sértő orvosi magatartás: a magzati károsodás felismerését megghiúsító, felróható orvosi mulasztás és a terhesség megszakítás lehetőségére vonatkozó tájékoztatás elmaradása. A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a vagyoni és nem vagyoni kárt, mely pénzben kifejezve az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárító.”

Ennek talaján az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a szülők „megnehezült élete” mint viszonyítási alap ellenpólusa lehet az a helyzet is, mintha nem is született volna meg a fogyatékos gyermek, de az is, mintha egészséges gyermek született volna. A jogirodalomban és a bírói gyakorlatban mindkét értelmezésre található példa.

Az első értelmezésre példa - mely szerint, a szülők a fogyatékosan született gyermekük felnevelésével kapcsolatos valamennyi költséget kártérítésként követelhetik - a Kúria jelen peres eljárásban hozott Pfv.III.20.870/2012/5. számú végzésére, mint elvi iránymutatásra hivatkozó több határozat (Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.586/2013/6., Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.175/2013/7., Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.354/2013/4., Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.22.001/2009/3. számú közbenső ítélet).

Az utóbbi értelmezésre - mely szerint a szülők kártérítési igénye az egészséges gyermek nevelése esetén is felmerülő alap nevelési költségekre vonatkozóan alaptalan, és kizárólag a fogyatékosságból eredő többletterhek megtérítésében alapos- példa a Pécsi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2006. (VI.2.) véleménye III. pontja, melyet osztott a Kúria jelen peres eljárásban hozott Pfv. III. 20.800/2013/7. számú részítélete is. Ezen értelmezés talaján abból kell kiindulni, hogy a szülők akartak gyermeket, **családtervezési szándékunk egészséges gyermek megszületésére irányult, melynek vállalták nevelését, gondozását.** A szülők kára e vállaláshoz képest bekövetkezett hátrányhoz igazodik, tehát az alperes csak a gondozási, nevelési és tartási többletterhek megtérítéséért felelős.

Kifejtette, hogy az utóbbi álláspontot tartja helyesnek és követendőnek, mert a gyermek teljes felnevelési költségét áthárító jogi álláspont indokolatlanul szűkíti le a károsodáshoz vezető okfolyamat vizsgálatát és emiatt jut téves következtetésre.

A szülők által szándékozott eredmény nyilvánvalóan az egészséges gyermek megszületése volt, ennek érdekében fordul a II. r. és áttételesen a III. r. felperes az alpereshez. Az alperes azonban a jogerős közbenső ítélet indokolásában meghatározott körben nem teljesítette tájékoztatási kötelezettségét, így a II. r., III. r. felperes a terhesség ideje alatt nem szerezhette tudomást a magzat genetikai érintettségéről. Az alperes nem a gyermek genetikai rendellenességéért tartozik felelősséggel - arra hatása nem volt -, azonban a gyermek megszületéséhez vezető okfolyamat jogilag releváns része a II. r. és III. r. felperes döntésével veszi kezdetét. A viszonyítás alapját képező feltételezett állapot az, hogy a gyermek megszületik, felnevelésének személyi és anyagi feltételeit a szülők biztosítják. Ehhez képest a kár bekövetkezte utáni tényleges állapot az, hogy a gyermek genetikai károsodással született, felnevelését mind személyi, mind anyagi értelemben a II.r., III. r. felperesnek kell biztosítania. A gyermek felnevelésével szokásosan együtt járó költségeket magában foglalja mindkét élethelyzet, így e költségek a kártérítés körébe nem tartoznak bele. A két állapot különbsége az, amennyivel több kiadást jelent a genetikai károsodással született gyermek felnevelése.

Az eredetileg is tervezett gyermekvállalással, családi élettel kapcsolatos költségek felmerülése a II.r. és III.r. felperesek saját - az alperes tevékenységétől független - döntésének következménye, mely a felperesek oldalán nem minősülhet kárnak.

Rámutatott, hogy a megismételt eljárást a Kúria Pfv.III.20.870/2012/5. számú végzése alapján folytatta le, ugyanakkor a Kúria Pfv.III.20.800/2013/7. számú részítele a megismételt eljárást elrendelő végzéshez képest utóbb a kár értelmezését illetően eltérő, a felperesi követelés jogalapját alaptalannak minősítő indokolást tartalmazott. Önmagában a két eltérő Kúriai álláspontra figyelemmel az eljárás felfüggesztésének a Pp. alapján nem volt helye. A Kúria részíteleében felhívott jogi állásponttal azonosulva mellőzte a Kúria végzésében foglalt utasítások teljesítését, s határozott a kereset elutasításáról, s mellőzte a II.r. és III. r. felperesek által indítványozott további bizonyítás teljesítését.

0-0-0

Az ítélet ellen - eljárásjogi okokból - elsődlegesen annak a módosított kereset szerinti megváltoztatása, másodsorban hatályon kívül helyezése (Pp. 252. § /3/ bekezdés) iránt a II. és III. r. felperes terjesztett elő fellebbezést.

Arra hivatkoztak, hogy a Kúria hatályon kívül helyező végzésében az új eljárás lefolytatására vonatkozóan adott utasítás a Pp. 275. § /5/ bekezdése alapján kötelező jellegű, mely az adott esetben akként szólt, hogy „Az új eljárás során az elsőfokú bíróságnak, a szülőknek a hatályon kívül helyező végzés indokolásában kifejtett károsodásuk mibenlétének meghatározására figyelemmel kell döntenie a vagyoni kárigényükről, az ezzel kapcsolatban lefolytatott további bizonyítási eljárás eredményeként.”

Ezzel szemben az elsőfokú bíróság - abból kiindulva, hogy a Győri Ítéltábla Pf.I.20.202/2009/13. számú közbenső ítéletében nem határozta meg az alperesi kártérítési felelősség pontos körét - erre vonatkozóan saját levezetést adott holott a Kúria hatályon kívül helyező végzése ezt már megtette.

Emiatt az elsőfokú bíróság által eszközölt jogelméleti levezetés jogszabálysértő. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság P.20.782/2010/15. szám alatti részítele egy egészséges gyermek esetén is felmerülő ún. „**alap-nevelés**” költségei tekintetében tartalmaz rendelkezéseket az ún. „**alap-jövedelemvesztés**” tekintetében nem. E részítele hatályon kívül helyezése után született meg a fellebbezéssel támadott elsőfokú ítélet. A Győri Törvényszék P.20.782/2010/43. szám alatti ítélete a gyermek egészségkárosodásából eredő többlet-költségei és az ún. „**alap-jövedelemvesztés**” tekintetében határozott. Az eljárás kettéválása folytán az egészségkárosodásból eredő többletköltségek és az alap jövedelemvesztés vonatkozásában a Kúria Pfv.III.20.800/2013/7. számú részíteleivel e kérdésekben a per véglegesen lezárult, e tárgykörökkel már

az elsőfokú bíróság sem foglalkozhatott volna, így a jelen eljárásban a Kúria részvétele nem lett volna figyelembe vehető.

A gyermek alap-nevelési költségei körében tehát kizárólag egy Kúriai döntés létezik, így az elsőfokú bíróság nem választhatott két döntés álláspontja között. Az elsőfokú bíróság súlyos jogszabálysértést követett el amikor opcionális lehetőségnek minősítette a két eltérő kérdéskört érintő Kúria határozat közül való választást. A Kúria hatályon kívül helyező végzése meghatározta a jelen eljárás tárgyát képező kár mibenlétét és körét és ezt figyelembe véve utasította kötelező jelleggel új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára az elsőfokú bíróságot, mely az utasításban foglaltak ellenére leszűkítetten értelmezte a kár körét.

A fellebbezés - tárgyaláson előterjesztett - pontosításában már kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglalt iránymutatás ellenére a nevelési költség mértékének meghatározására irányuló bizonyítási eljárást sem folytatta le.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítélet helyes indokok alapján történő helybenhagyását, másodsorban a korábban kezdeményezett jogegységi eljárás megindításáig (lefolytatásáig) a per tárgyalásának felfüggesztését kérte.

0-0-0

A felperesek fellebbezése nem alapos.

Mindenekelőtt arra mutat rá az ítélet tábla, hogy folyamatban lévő jogegységi eljárás hiányában a per tárgyalásának felfüggesztésére sem látott lehetőséget.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság eljárásával összefüggésben az ítélet hatályon kívül helyezésére alapot adó, az ügy érdemére is kiható eljárási szabálysértést nem észlelt. Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges és egyben elégséges körben a bizonyítási eljárást lefolytatta, a tényállást helyesen állapította meg, s arra alapított érdemi döntése - indokaira is kiterjedően - helyes, emiatt annak megváltoztatására sem adtak alapot a fellebbezésben felhívottak. Az ítélet tábla emiatt a fellebbezésben foglaltakra és az ügy egyedi sajátosságaira tekintettel tartja szükségesnek az alábbiak kifejtését.

A Kúria határozatának kötőereje:

A II. és III. r. felperes két okból tartotta jogszabálysértőnek az elsőfokú ítéletet. Egyrészt amiatt, mert álláspontjuk szerint a Pp. 275. § (5) bekezdésében foglaltak megsértésével járt el az elsőfokú bíróság, amikor a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglalt, **jogkérdésben is kötelező utasítás ellenére** a vagyoni károk fogalmát a végzésben foglaltaktól eltérően értelmezte, s leszűkítette azt a gyermek fogyatékoságából eredő többletköltségekre. Másrészt arra figyelemmel is jogsértő az elsőfokú ítélet, mert az elsőfokú bíróság e jogkérdésben jogsértéssel elfoglalt eltérő álláspontjára tekintettel **a Kúria hatályon kívül helyező végzésében előírt bizonyítási eljárást sem folytatta le.**

Az ítéletábra álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az eltérő jogértelmezéssel általánosságban, míg a bizonyítási eljárás lefolytatásának elmulasztásával - az ügy egyedi sajátosságaira tekintettel - nem követett el az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését megalapozó eljárási szabálysértést.

A Pp.270.§. (1) bekezdése alapján a Pp. 275.§ (5) bekezdése tekintetében is alkalmazandó Pp. 252. § (4) bekezdése szerint a hatályon kívül helyező végzésnek tartalmaznia kell az elsőfokú ítélet ismertetését, a hatályon kívül helyezés okait, továbbá az új eljárásra vonatkozó utasításokat. A hatályon kívül helyező végzés annyiban tekinthető egyedinek a határozatok között, hogy **nem tekinthető kötőerővel nem bíró, egyszerű pervezető végzésnek**, melyhez a bíróság nincs kötve, ugyanis a Pp. 227. § (1) bekezdése szerint **e végzéshez mind a másodfokú, mind a per újabb tárgyalására utasított elsőfokú bíróság kötve van.** Kötőerő azonban csak a megismételt eljárás során elvégzendő valamely konkrét perbeli cselekmény tekintetében áll fenn, a hatályon kívül helyező végzésben megjelölt jogi álláspont tekintetében nem.

Ennek oka az, hogy a hatályon kívül helyező végzéshez - a Pp. 229. § (1) bekezdésében meghatározott törvényi feltételek - azaz az érvényesített jog tárgyában hozott döntés - hiányában **anyagilag jogerő nem fűződik.** Emiatt téves a fellebbezés azon kiindulópontja, hogy az elsőfokú bíróság nem értelmezhetette a gyermek születése miatt a felpereseket ért vagyoni kár mibenlétét, a Kúria hatályon kívül helyező végzésében elfoglalt jogi állásponttól eltérően.

Az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló **1/2014. (VI.30.) PK. vélemény 4. pontja** nem minősíti eljárási szabálysértésnek azt, ha az elsőfokú bíróság az előírt eljárási cselekmények foganatosítását követően nem a hatályon kívül helyező végzésében kifejtett jogi álláspontot

foglalja el, vagy nem az abban írt jogkövetkezményt alkalmazza. A kollégiumi vélemény indokolása szerint a Pp. 252. § (4) bekezdése szerint a másodfokú bíróságot **megillető utasítási jog egységesen kezelt, azonban az kettős tartalmú** és a bírói függetlenségből eredően az elsőfokú bíróságot is megillető jog alapján nincs akadálya annak, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban az anyagi jogi kérdésekre vonatkozó - csupán orientáló jellegű - másodfokú iránymutatástól eltérjen. A bizonyítékok mérlegelése, a tényállás megállapítása, valamint az abból származó jogi következtetések levonása valamennyi bíróságnak saját hatásköréből és a bírói függetlenségből eredő joga.

Ezzel szemben a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzésében szereplő utasításoknak megfelelő eljárási cselekmények elmulasztása főszabályszerűen olyan lényeges eljárási szabálysértés, mely akár a megismételt eljárás során hozott ítélet hatályon kívül helyezését is maga után vonhatja. (1/2014. (VI.30.) PK. vélemény 4. pont)

A PK. vélemény 4. pontjának indokolása szerint a másodfokú bíróság utasításai a bizonyítási eljárás egy meghatározott stádiumához és az akkor rendelkezésére álló peradatokhoz kötődnek. A megismételt eljárás során beszerzett újabb adatok és bizonyítékok azonban elvezethetnek a tényállás olyan tartalmú módosulásához, amely a másodfokú bíróság iránymutatásait részben vagy egészben meghaladtakká teheti. Ebben az esetben nincs eljárásjogi akadálya annak, ezért nem értékelhető eljárási szabálysértésként, ha az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatásoktól eltér.

Az utasítás kettős tartalmú, mert közvetlenül általában valamilyen eljárási cselekmény foganatosítására irányul, **közvetett módon azonban e mögött szükségképpen jelen van az az anyagi jogi jogszabály is, amelynek az alkalmazásával (tényállási elemeivel) az előírt eljárási cselekmény összefügg.** Bár a PK. vélemény erre az esetre nem tér ki, előfordulhat az is, hogy nem a tényállás módosulása teszi feleslegessé az iránymutatás teljesítését, hanem az, hogy az ítélet (részítélet) hatályon kívül helyezést követően ugyanazon perben és az iránymutatás háttérében álló - azt indukáló - jogkérdéssel azonos kérdés tekintetében foglal el a másodfokú bíróság eltérő, a korábbi utasítás teljesítését szükségtelenné tévő jogi álláspontot.

A konkrét esetben is ez történt, ezért az utasítás teljesítésének mellőzése sem alapozhatná meg az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. A jogkérdés egyneműsége szempontjából - a fellebbezési érveléssel szemben - nincs jelentősége annak, hogy a részítélet az egészséges gyermek születése

esetén is felmerülő (alap) jövedelemveszteségről, míg a felülbírálandó elsőfokú ítélet az egészséges gyermek születése esetén is felmerülő (alap) nevelési költségek tárgyában határozott.

Ezen túlmenően az ítéltábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyező végzésben előírt jelleggel és körben és részletezettséggel lényegében eleget is tett az abban foglalt utasításnak. A megismételt eljárás vonatkozásában a Kúria csak azt írta elő, hogy az új eljárás lefolytatása során az elsőfokú bíróságnak a hatályon kívül helyező végzés indokolásában kifejtett károsodás mibenlétére figyelemmel kell elbírálnia a felperesek vagyoni kárigényét, az ezzel kapcsolatban lefolytatott további bizonyítási eljárás eredményeként.

Az eljárás megismétlése előtt a felperesek bizonyítási indítványa a II. és III. r. felperes személyes meghallgatására, "B" és "C" tanúk meghallgatására, s árszakértő bevonására irányult. (Bár a felperesek eredetileg igazságügyi orvosszakértő kirendelését is kérték a 9. és 10. pont szerinti költségek vonatkozásában, utóbb azonban ezen indítványukat nem tartották fenn. Győri törvényszék P.20.631/2013/20.)

Az elsőfokú bíróság a tanúkat meghallgatta, a felperesek személyesen nyilatkoztak az egyes tételek vonatkozásában és a megismételt eljárásban előterjesztett II-III.r. felperesi bizonyítási indítvány alapján megkereste a Központi Statisztikai Hivatalt is, tisztázandó a felperesi kereset szerinti igénypontok vonatkozásában egy átlagos magyar család költsékezési gyakorlatát.

Nem a felperesek gyermeke, hanem egy egészségesen született gyermek felnevelésének átlagos költségét kellett az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárás során feltárni, s ez a rendelkezésre álló adatok alapján is teljesült. A felperesek által bizonyítékként csatolt iratok és a KSH adatközlése figyelembe vételével - a Pp. 163. § (3) bekezdése alkalmazásával az 1-8 tétel elbírálható volt. A 9. és 10. tétel esetében is ugyanez irányadó, a hasonló perekben a bírói gyakorlat által a gondozási és háztartási munkák díjának meghatározásánál (korrekciókkal) már elfogadott díjkalkuláció (pl: Kúria Pfv.III.21.090/2012/7.) csatolásával a felperesek eleget tettek bizonyítási kötelezettségüknek, így az elsőfokú bíróság által szakkérdésnek minősített 9. és 10. kereseti tétel árszakértő bevonása nélkül is elbírálható volt. (Értelemszerűen a KSH adatközléséből azon adatok veendő figyelembe, melyek egy gyermek esetében költségként felmerülhetnek, illetve amelyek speciálisan egy gyermek költségeként külön kimutatásra kerültek.

A kár fogalma „wrongful birth” keresetek esetén:

A konkrét esetre vonatkoztatva - a kár mibenlétének (fogalmának) értelmezési nehézségei kapcsán - kiemeli az ítélőtábla, hogy a jelen eljárás tárgyát képező igényt a felperesek 2010. október 20-án megtartott tárgyaláson terjesztették el (Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 20.782/2010/4/F/1. alatti keresetpontosítás, vagyoni kártérítési igények, alap-nevelési és ellátási költségek 1-10. pont). Korábbi keresetük csak nem vagyoni kárigényre és vagyoni károk tekintetében a gyermek fogyatékoságából eredő közlekedési többletköltségek áthárítására vonatkozott. Emiatt a jogerős közbenső ítélet - az akkor elbírálendő kereset tartalmára tekintettel - helyesen állapította meg az alperes kártérítési felelőségét korlátozás beépítése nélkül, a közbenső ítélet az akkor elbírált ténybeli alaphoz viszonyítottan nem hiányos, s nem is kellett a jelenlegihez hasonló kérdésben az ítélőtáblának állást foglalnia.

A jelen eljárásban elbírálendő kereset megváltozott ténybeli alapjára tekintettel a közbenső ítélet fenti megfogalmazása nem képezi annak akadályát, hogy a felperesi kereset egyes összetevői - köztük a felperesek által egységesen alap felnevelési költségnek nevezett igény - tekintetében a költség bizonyított felmerülése ellenére a kereset elutasítására kerüljön sor.

Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy csak a teljes ok-okozati folyamat vizsgálatával lehet a II-III. r. felperes családtervezési jogának sérelme kapcsán a szülőknél jelentkező vagyoni hátrányt - egy hipotetikus és a tényleges állapot összevetésével - meghatározni. Az elsőfokú bíróság a Kúria Pfv.III.20.800/2013/7. számú részítéletében megjelenő jogi álláspontnak - szemben a fellebbezés érvelésével - maga sem tulajdonított kötőerőt, csupán azt fejtette ki ítélete indokolásában, hogy az abban foglaltakkal ért egyet.

Az úgynevezett „wrongful birth” típusú kereseten belül a szülők által a gyermek tartásával összefüggésben érvényesíthető vagyoni kártérítési igények tekintetében arra is helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy nem alakult ki egységesnek mondható hazai bírói gyakorlat.

Még **nemzetközi kitekintésben** is az állapítható meg, hogy míg a gyermek sajátjogú kártérítési igényét a többségi gyakorlat kizárja, addig a szülők oldalán jelentkező nevelési költség tekintetében a jogelmélet és a gyakorlat is megosztott. Az igény jellegére tekintettel a kártérítési jog klasszikus elméletei (köztük az okozatossági elméletek) nehezen alkalmazhatóak, emellett szempontként jelentkeznek a kártérítési igény elismerésének vagy

elvetésének társadalmilag elfogadható és döntően etikai kérdéseket felvető határai is. Nem csak az áthárítható igények körének meghatározása, hanem már önmagában - a költség differenciálása nélkül - a nevelési költség átháríthatósága is vita tárgyát képezi.

A német Szövetségi Alkotmánybíróság (BVerfG) az un. második abortusz-határozatában - egyebek mellett - elvi élel szögezte le, hogy sem a gyermek, sem felnevelésének költségei nem tekinthetők kárnak, ez ellenkezik az emberi méltóság alkotmányos védelmével. Az alkotmánybírósági gyakorlattal szemben a BGH fenntartotta korábbi - nemzetközi kitekintésben kisebbséginek minősülő - gyakorlatát. Egy „wrongful birth” kereset kapcsán ugyan egyetértett az Alkotmánybírósággal abban, hogy a gyermek létezése alkotmányjogi szempontból vizsgálva nem lehet kár, viszont a gyermek tartási kötelezettségeivel való megterhelést vagyoni kárnak tekintette. Az ún. **„Trennungslehre”** talaján álló - sokak által kritizált - német legfelsőbb bírói gyakorlat ugyanis absztrakt módon differenciál a gyermek léte, mint érték és a felnevelés költségei, mint kár között, s ennek talaján mind az egészséges nem kívánt gyermek (wrongful conception kereset), mind a fogyatékos nem kívánt gyermek (wrongful birth kereset) esetén a teljes tartási költséget megítéli. (Lásd erre vonatkozóan Dósa Ágnes: Az orvos kártérítési felelőssége; HVG Orac Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest 2004. 146-147. oldal, 150. oldal.; Navratyil Zoltán: Keresztülhúzott családtervezés: a gyermek, mint kár; Jogtudományi Közlöny 2009. július- augusztus)

Ezzel szemben a többségi kontinentális európai, amerikai és az angol joggyakorlat a gyermek tartásával összefüggő igényeket az egészséges nem kívánt gyermek esetében egyáltalán nem ismeri el, míg a fogyatékos nem kívánt gyermek esetében is csak a fogyatékosságból eredő többletköltségeket tekinti átháríthatónak.

Amennyiben az e probléma kezelésére irányadó speciális jogszabályi rendelkezések hiányában a kártérítési jog keretein belül és annak általános szabályai és elvei alapján vagyunk kénytelenek választ találni, **úgy a legnagyobb kérdést a viszonyítási alap meghatározása jelenti.**

A polgári jogban a kár fogalma nem csak a jogellenes magatartás által előidézett egy korábbiakhoz képest hátrányosan megváltozott állapotként értelmezhető, hanem kárként értelmezhető (összehasonlítás alapja lehet) a személy vagyonának tényleges állapotához képest egy olyan előnyösebb állapot is, melynek lehetőségétől éppen a jogellenes magatartás fosztotta meg a személyt, illetőleg vagyonát.

Lényegében az elsőfokú ítéletben elemzés tárgyává tett mindkét álláspont (így a felperesi kereset is) nem a jelenlegi és egy korábbi, az összehasonlítás mindkét eleme tekintetében valós helyzetre alapozott, hanem egy hipotetikus helyzetből indul ki. Különbség közöttük éppen abban mutatható ki, hogy eltérő a tényleges állapottal összehasonlított hipotetikus helyzet (a gyermek meg sem születése, illetve egészséges gyermek születése).

Az egyik álláspont szerint (ezt követi a kereset logikája, illetve a szerződösszegési alapokon nyugvó német bírói gyakorlat is) a gyermek tartási költségei oszthatatlanok, így nem fogadható el annak hipotetikus kettéválasztása egy feltételezett egészséges gyermek nevelési költségeire és a fogyatékoságból eredő többletköltségekre. A szülők kívánsága az volt, hogy egészséges gyermekük legyen vagy egyáltalán ne legyen gyermekük. A költségek szempontjából a „nem lét” hipotetikus helyzetét hasonlítják össze a tényleges állapot szerinti költsékezéssel.

A másik álláspont a szülők eredeti kívánsága szerinti hipotetikus helyzetet (egészséges gyermek születését és annak költségeit) veti össze a tényleges állapot szerinti költsékezéssel, azaz a szülők gyermekvállalásához képest határozza meg a kár mibenlétét. (A kontinentális európai, amerikai és az angol gyakorlat többségében ennek a talaján áll.)

Az ítélőtábla szerint helyesnek tartott - az európai joggyakorlatban is többségi - álláspont szerint nem a jogsértő cselekmény (a szerződösszegés), hanem **a megsértett jogi tárgy (a családtervezéshez fűződő személyiségi jog) szempontjából vizsgálendő a szülők kára. Viszonyítási alapként emiatt a szülők által kívánt egészséges gyermek nevelési költségét kell - hipotetikus jelleggel - összevetni a tényleges költségekkel, azaz a jelenlegi (tényleges) állapot és a szülők családtervezése során célzott előnyösebb állapot kerül egybevetésre.**

Ez az elmélet - mely alapvetően deliktuális jellegű - abból indul ki, hogy a gyermek saját jogú igényének nincs létjogosultsága, viszont a szülői igények körében már helye van az egészséges és a fogyatékos gyermek közötti összehasonlításnak, akkor is, ha természeténél fogva nem volt esélye annak, hogy a gyermek egészségesen születhessen meg. Emiatt a születésénél fogva elkerülhetetlenül fogyatékos gyermek tartásával, gondozásával és nevelésével kapcsolatos költségek közül csupán a fogyatékoságra visszavezető többletköltségek állapíthatóak meg (és kizárólag) a szülők javára.

E koncepció háttérében a már a „wrongful life” igények kapcsán kialakított azon jogi és morális alapvetés áll, hogy a jog egy élet születését kárnak nem minősítheti, így a gyermek léte és az ahhoz kapcsolt „alap nevelési költségek” nem tekinthetők kárnak, kizárólag a fogyatékosra visszavezethető többletköltségek értelmezhetők kárként, s ez az egészséges létből és a fogyatékosból eredő költségek elkülönítésének jogi indoka. A kár nem az ezzel ellentétes álláspont szerinti szerződésszegéssel okozott kártérítés - meghatározóan oksági alapú - logikája szerint határozandó meg (a tényleges állapot és az egészségügyi szolgáltató szerződés szerű eljárása esetére feltételezett, ugyancsak hipotetikus állapot összehasonlításával), mely szerint amennyiben az orvos gondosan jár el, abban az esetben a gyermek meg sem született volna.

Az ítélet tábla - az elsőfokú ítélet jogi álláspontját mindenben osztva - a fentieknek megfelelő, nemzetközi kitekintésben is többségi állásponttal ért egyet. Ez nem tekinthető a kár fogalom leszűkítésének és a szülők oldalán a jogsértő alperesi magatartás (a családtervezéshez való jog megsértése) szempontjából annak sincs jelentősége, hogy a konkrét esetben egészséges gyermek születésére eleve nem volt esély. Az összehasonlítást ugyanis a szülők családtervezéshez való joga talaján kell elvégezni, mely általánosságban egy egészséges gyermek, s annak felnevelési költségei felvállalására irányult.

Ennek fényében az 1/2008. Polgári jogegységi határozat V. pontja utolsó mondata a vagyoni kártérítési igények viszonylatában is helytálló: „a szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a - vagyoni és nem vagyoni - kárt, amely - pénzben kifejezve - az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárítható.

A másik értelmezés elfogadása nem egyeztethető össze a jogegységi határozat indokolásában elfoglalt szellemiséggel és elfogadása esetében szükségképpen szembesülnénk azzal, hogy a fogyatékos gyermeket (így annak létét is) kárnak tekintjük.

A fentiekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helyben hagyta.

A sikertelen fellebbezésre figyelemmel a felperesek a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján fellebbezési eljárási költségeiket maguk viselik, egyúttal kötelesek az alperes másodfokú eljárással összefüggő költségének - az alperes képviselőjével kapcsolatban felmerült jogi képviselői munkadíjnak - a

megtérítésére, melyet az ítélőtábla a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3. § (2) bekezdése b.) pontja, 3.§ (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján határozott meg.

A felperesek személyes költségmentessége folytán a fellebbezési eljárási illeték a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13 .§ (1) bekezdése és a 14 .§-a alapján az állam terhén marad.

Győr, 2015. évi május hó 14. napján

Dr. Lezsák József sk.
a tanács elnöke

Dr. Mészáros Zsolt sk.
előadó bíró

Dr. Maurer Ádám sk.
bíró

Kiadmány hiteléül:
Kiadó